

mer engang og hører paa Underviisningen, kalder jeg ikke en Undersøgelse; men en Undersøgelse vil vel vanskelig kunne føres uden Examen, og Examen er Noget, jeg for Højskolerne's Bedkommende maatte anse for meget fordærveligt. Jeg tror ogsaa, at skulde denne Betingelse stilles, maatte flere af Højskolerne ligesom være nødte til at frabede sig Understøttelsen. Men hvorfor jeg mener, at Examen og et saadant Tilsyn vilde være en urigtig Bøi at komme ind paa, skal jeg med et Par Ord gjøre Rede for. Overhovedet er der jo en Retning ved Højskolerne — jeg taler ikke om de politiske Retninger, thi jeg mener, at de overhovedet ikke skulle befatte sig med nogen Politisk (Seilau: Hør!), ja, deri er jeg enig med det ærede militære Medlem fra Faaborg, men — der er som bekendt en Retning blandt Højskolerne, der siger som saa: Vi tillægge vel Kundskaben Betydning, men vi have dog den Opfattelse af Højskolerne's Gjærning i det Hele, at det, de væsentligst skulle udrette, er at hjælpe de Unge tilrette med at finde deres aparte Stilling i Livet, den Stilling, de ifølge deres Evner og Begavelse ere naturligen henviste til. Vi ville ikke danne Værkingene til dygtige Agerbrugere som saadanne, heller ikke til lovfyndige Folk eller overhovedet til Kyndige i en eller anden Retning, men vi ville se at hjælpe dem til at komme til at forstaa, hvad deres Gjærning i Livet er. De Højskoler, der have dette Formaal, ville vanskelig kunne faae det prøvet ved nogen Examen. Det kan nemlig ikke negtes, at der i ethvert Menneſkes Bryſt ialfald slumrer det Spørgsmaal: Hvad skal der blive af mig, — og hvad skal Formaalet for mit Liv være — der er jo Marge, hos hvem det aldrig kommer til Besvarelse til Skade for dem selv og for Samfundet, men at det maa blive besvaret, betragte ialfald mange af Højskolerne som deres særegne Gjærning, medens man vanskelig kan faae prøvet ved en Examen, om et saadant Svar overhovedet er kommet op. Derimod mener jeg, at der er en anden Prøve — man kan naturligvis ikke gaa ud fra, at Pengene skulle kastes hen iblinde — og denne Prøve er Folkets Dom om disse Højskoler. Naar Eleverne finde sig vel paa en Højskole,

faa ville de se at drage Andre dertil, og derigjennem, mener jeg, har Befolkningen tilkjendegivet sin Dom. Derfor har jeg netop lagt Bøgt paa det gjennemsnitlige Eleantal. Der er andre Højskoler, der mene, at Kundskab er det Vigtigste, og det er jo muligt, at Mange ville søge til disse Højskoler, og i saa Fald maa de efter min Mening ogsaa for tjene Understøttelse; thi det at have en bestemt Retning fritager jo ikke Noget for at yde Bidrag til Staten, hvorfor skulde man saa ikke ogsaa kunne have Del i Statsgoderne? Naar det blev omtalt af det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg), at der saa ofte opstaar mange Højskoler tæt ved hinanden, og at det derfor var mindre rigtigt at støtte dem i dette Tilfælde, vil jeg dertil sige, at for mig har dette mindre at betyde; men at der overhovedet finder en Tilgang Sted er for mig noget af det Vigtigste. Vel veed jeg, at Kommunikationen har megen Betydning særlig for eet Amt, nemlig Ringkjøbing Amt, som dog maasse er en Undtagelse i saa Henseende; men i Reglen vil det ikke have saa Meget at sige, enten man bor lidt nærmere ved eller lidt fjernere fra en Højskole. Det Væsentligste vilde være, at man søgte derhen, hvor man troede bedst at kunne naa, hvad man søgte; men naturligvis kan det Hensyn heller ikke lades ude af Betragtning, det andet Hensyn nemlig, som der er slaaet paa, hvor længe man holder Skole. Nogle holde Skole i 5 Maaned, Andre i 6 og Nogle atter i 9 eller 10; derfor vil det maasse ikke være urigtigt, at tage Hensyn dertil. I det jeg har nævnt Gjennemsnittselevantallet, har jeg tænkt paa, at man kunde gjøre den Regning, hvor mange Elever der kunde blive, naar de samlede f. Ex. paa en Maaned, og at Fordelingen saa faldt nogenlunde derefter. Det er ikke for at behreide den ærede Minister Noget i Henseende til den Fordeling, der er foretagen, at jeg anfører dette; thi det er min Overbeviisning, at den er aldeles upartisk, at den er foretagen med Skjønnsomhed. Smidlertid kan jeg dog ikke unblade at gjøre opmærksom paa, at der er en Skole, som har 25 Rd. for hver Værking. Efter et Blad, som jeg holder i min Haand, og hvis Opgivelser, saavidt jeg skjønner, i saa